

Levende geschiedenis en oude ambachten

de Lichtaartse Kloppers

Hoe zijn de Lichtaartse Kloppers ontstaan?

Onze gemeente is een toeristische gemeente. In 1970 startte ze daarom met een vakantiefestival. Er stond een tent en er werden demonstraties gehouden van oude ambachten, onder andere hoe er vroeger met een vlegel gedorst werd. In die tijd was het demonstreren van het vlegeldorsen op de oude manier in opkomst. In 1979 werd er zelfs een Belgisch Kampioenschap Vlegeldorsen georganiseerd waar veel groepen uit heel Vlaanderen aan deelnamen. Lichtaart heeft dat kampioenschap toen en in de volgende jaren wel acht keer gewonnen. Van toen af begonnen de vragen binnen te lopen, of we niet wilden demonstraties geven op ambachtenmarkten en molenfeesten. Maar ja, we konden daar toch niet gewoon gaan dorsen. We hadden op zijn minst een verteller nodig. Dus begonnen

we verhalen te verzamelen over het boerenleven met koren en graan. We richtten zelfs een vzw op (de Vlaamse Vlegeldorsersbeweging) om het kampioenschap vlegeldorsen jaarlijks te organiseren. Die vzw bestaat nu nog. De publieke belangstelling voor de kampioenschappen nam doorheen de jaren af maar de belangstelling voor het verhaal is er nog altijd. Daarom maakten we een heuse voorstelling rond het hele oogstgebeuren. Je kan ermee kennismaken op onze website:

<http://home.scarlet.be/lichtaartse.kloppers/>

Hoe gaat zo'n voorstelling in zijn werk?

Onze animator vertelt het verhaal en de anderen beelden uit door een beetje theater te combineren met de echte oude technieken. We vertellen het verhaal van zaaien in de zaaimaad oktober, van het korenpikken tot het opbinden, in hopen zetten en

dorsen. We vermengen het met allerlei volksspreuken en weerspreuken. Eigenlijk is het een optreden zonder dat het echt toneel is. De voorstelling duurt in totaal twintig minuten en zo brengen we de tradities van rond 1900 tot leven. Ieder uur geven we een nieuwe voorstelling.

Hoe reageert het publiek op de voorstelling?

Meestal heel positief, maar het hangt een beetje van de plaats af. We worden vaker gevraagd in Nederland dan in België. Hoewel dat nu begint te verschuiven. In Nederland reageren de mensen vlotter. Ze vertellen over hun eigen verleden en ervaringen. Zeker de oudere mensen. Die herbelevan hun jeugd of herinneringen die hun ouders hen vertelden. Soms nodigen we iemand uit om mee te dorsen en dan staat zijn familie meestal geamuseerd te kijken. Je krijgt af en toe ook wijsneuzige reacties van mensen die vinden dat we iets niet juist doen. Daaruit blijkt dan weer dat er veel streekeigen oogstgebruiken waren. We noteren die en vertellen ze bij een volgend optreden.

Waaruit bestaat jullie uitrusting?

De werktuigen zijn zelfgemaakt naar een historisch voorbeeld. We halen de knuppels voor onze dorsvlegels uit de berkenbomen. Soms durven we een steel al eens aan te kopen maar we gaan naar een smid om een ijzeren oog te laten maken. Ook het leer voor de lederen kappen kopen we aan maar we maken alles perfect na door naar de juiste voorbeelden te kijken en door advies in te winnen van mensen die er zelf nog mee gewerkt hebben. Verder dragen we ook allemaal hetzelfde uniform: een blauwe kiel met een blauwe broek, een werkmanshemd, een rode halsdoek met witte bolletjes en klompen.

Is de heemkring betrokken bij de werking van de Lichtaartse Kloppers?

We hebben goede contacten met de heemkring van Kasterlee-Lichtaart-Tielen. Ikzelf ben bijvoorbeeld zowel bestuurslid bij de heemkring als bij de vlegeldorsers. We werken geregeld samen. De kring heeft er ook een brochure over gemaakt en kondigt in zijn tijdschrift onze plaatselijke activiteiten

aan. Wij ondersteunen de kring door op de open heemerfdagen geregeld het oude boerenwerk te demonstreren.

Hoe komen jullie aan die korenschoven en hoe houden jullie de goede techniek onder de knie?

De landbouwschool van Geel zaait elk jaar een stukje korenveld voor ons. Met de oogsttijd doen wij dat koren af op de oude wijze. Zo hebben we mooi koren en een goede oefening. Alles draait op nostalgie en vaardigheid. Je moet ook een beetje het leven leiden zoals vroeger om dit te kunnen doen, want de korenoogst valt nog altijd in de laatste weken van juli wanneer bijna alle werkende mensen vakantie hebben. Onze leden moeten hun vakantie dus een beetje in functie daarvan plannen.

Is het ontwikkelen van oude ambachten iets waar heemkringen op kunnen inzetten om meer interesse te krijgen bij het publiek voor hun informatie en collectie?

Wij stellen vast dat heemkringen meestal bezig zijn met het beschrijven van de oude gebruiken en het verzamelen van voorwerpen die bij deze verhalen passen. Voor het tot leven brengen van de oude gebruiken trekken ze meestal ambachtslieden of groepen aan. Ze kunnen de achtergrond opzoeken maar de verhalen laten leven is voor groepen apart. Dat is over het algemeen ook een ander type van mensen. Mijn grootste tip voor kringen is: probeer de juiste mensen te vinden. Beschrijven en uitvoeren zijn twee heel andere dingen. Vakmanschap moet doorgegeven worden. Maar samenwerking tussen zulke groepen en kringen is wel heel goed om mensen meer interesse te doen krijgen in lokale geschiedenis en het leven van vroeger en om de overlevering van de oude technieken niet te laten verloren gaan. Dat zou dan niet eenmalig mogen zijn want dan valt de ambachtsman direct weer stil. Moesten kringen meer willen samenwerken, dan zouden ambachtengroepen meer bestaansrecht krijgen. Het heeft succes als er een samenwerking is tussen een kring en bijvoorbeeld de toeristische dienst. Zelf speelden we vroeger ook eerst met de idee om een museum in te richten. Maar mensen hebben daar slechts beperkt interesse voor. Ze krijgen pas interesse als we iets met het materiaal doen, als de voorwerpen in een levensverhaal gebruikt worden.

Hoe krijgen jullie financieel alles geregeld?

We hebben ondertussen een heel netwerk opgebouwd zodat we elk jaar uitgenodigd worden op een twintigtal evenementen in Vlaanderen, Nederland en Duitsland. Op de eerste zondag van augustus organiseren we zelf onze Volkoremet, een van de grootste ambachtenmarkten van Vlaanderen. Dit vraagt een stevig budget en veel uren vrijwilligerswerk. Wat we zelf verdienen met onze optredens, investeren we in deze markt. Per optreden vragen we 250 euro en verplaatsingskosten. Op de markt hebben we de laatste jaren tussen 3000 en 5000 betalende bezoekers, althans als we geluk hebben met het weer. In 2011 organiseren we onze zeventiende Volkoremet. We vragen bewust geen sponsoring en we geraken er zo ook. Onze medewerkers krijgen alleen verplaatsingskosten en een feestje op het einde van het werkjaar. Het applaus dat we krijgen na een voorstelling is onze grootste beloning. Het hoeft ook niet altijd veel te kosten. Je kan een regisseur inhuren om een draaiboek op te stellen, maar dat kost veel. We hebben geleerd met vallen en opstaan en bij ons lukt het nu ook zonder. Je hebt altijd mooie verhalen nodig om erbij te vertellen. Je kan mensen interviewen om deze verhalen te verzamelen. Daar hoeft geen regisseur bij te helpen. We hebben zelf verhalen verzameld van onze oudste dorser, Jefke. Hij is 99 geworden. Alle verhalen zijn gebundeld in een publicatie. Jefke's verhalen trekken enorm veel volk.

Hoe combineren jullie een ambachtenmarkt met levende geschiedenis?

De ambachtslieden die we uitnodigen moeten aan twee criteria beantwoorden: ze moeten hun ambacht voortdurend demonstreren en ze moeten de knepen van het vak vertellen aan de toeschouwers. Meestal zijn het hobbyisten en weinig echte professionelen die deze oude technieken nog beheersen omdat ze economisch niet meer rendabel zijn. Voor een geslaagde markt heb je authentieke volksfiguren nodig: mensen die oud alaam kunnen repareren, mensen die oude technieken met dieren kunnen demonstreren, mensen die door hun kledij en voorkomen tot de verbeelding spreken van de toeschouwers.

Ervaren jullie ook problemen met de Lichtaartse Kloppers?

Ons grootste probleem is dat het moeilijk is om aansluiting te vinden met jongere mensen. We hebben er wel in onze vereniging maar over het algemeen hebben jongeren het te druk. En de nieuwe mensen die we aantrekken komen van buiten Lichtaart. Een boot die goed vaart en succesvolle havens aandoet, daar stappen ze graag op. Om echt te verjongen, hebben we gedreven mensen nodig die nog geloven in het belang van dit levend erfgoed. Onze werking vraagt heel de zomer elke zondag aandacht en dat is teveel voor de meeste jonge mensen.

De Lichtaartse Kloppers vzw

De “Lichtaartse Kloppers” is de naam van een folklore- en ambachtengroep uit het Kempense dorp Lichtaart (deelgemeente van Kasterlee). De groep bestaat hoofdzakelijk uit vlegeldorsers. Verder specialiseerden zich enkele clubleden in oude motoren en landbouwmachines. De Lichtaartse Kloppers willen door het hanteren van het oude landbouwalaam en het vertellen van een verhaal over oude weerspreuken en volksgebruiken het beeld van het dagelijks leven van hun voorouders terug oproepen. De “Lichtaartse Kloppers” bestaan sedert 1970. Ze kunnen bogen op een rijke ervaring. Al 30 jaar kan men ze aan de slag zien op folkloremarkten, landbouwdagen, molen- en oogstfeesten in Nederland, België, Zwitserland, Duitsland... Ze verleenden hun gewaardeerde medewerking aan o.a. Radio- en TV-programma's, documentaires en speelfilms.